

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски, односно хрватскохрватски, словенечки, македонски, албански и унгарски јазик. – Огласи според тарифата – Жиро сметка кај Службата на општественото кинговодство 60802-603-21943

Петок, 23 ноември 1984

БЕЛГРАД

БРОЈ 62

ГОД. XL

Цена на овој број е 34 динар. – Претплата за 1984 година изнесува 1.852 динари. Рок за рекламација 15 дена. – Редакција: Улица Јована Ристика број 1. Пошт. факс 226. – Телефони: Централна 650-155; Уредништво 651-885; Служба за претплата 651-732; Телекс 11756

666.

Врз основа на член 315 точка 3 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија издава

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАШТИТА ОД ЈОНИЗИРАЧКИ ЗРАЧЕЊА И ЗА ПОСЕБНИ СИГУРНОСНИ МЕРКИ ПРИ КОРИСТЕЊЕ НА НУКЛЕАРНАТА ЕНЕРГИЈА

Се прогласува Законот за заштита од јонизирачки зрачења и за посебни сигурносни мерки при користење на нуклеарната енергија, што го усвои Собранието на СФРЈ, на седницата на Сојузниот собор од 21 ноември 1984 година.

П бр. 387
21 ноември 1984 година
Белград

Претседател
на Претседателството на
СФРЈ,
Веселин Ѓурановиќ, с. р.

Претседател
на Собранието на СФРЈ,
Душан Алимпиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ЗАШТИТА ОД ЈОНИЗИРАЧКИ ЗРАЧЕЊА И ЗА ПОСЕБНИ СИГУРНОСНИ МЕРКИ ПРИ КОРИСТЕЊЕ НА НУКЛЕАРНАТА ЕНЕРГИЈА

I. УВОДНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Заради заштита на животот и здравјето на луѓето и заштита на човековата средина од штетното дејство на јонизирачките зрачења, што се од интерес за целата земја и за меѓународната заедница, како и заради создавање на услови за сигурност на нуклеарните објекти, се преземаат мерките пропишани со овој закон и со прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 2

Под заштита на човековата средина од штетното дејство на јонизирачките зрачења, во смисла на овој закон, се подразбира заштита на воздухот, водата, земјиштето, човечката и добиточната храна, лековите и предметите за општа употреба, како и заштита на средината во која се работи или се доаѓа во допир со извори на јонизирачки зрачења, односно во која се користат тие извори.

Член 3

Под извори на јонизирачки зрачења, во смисла на овој закон, се подразбираат:

- 1) радиоактивни материи што доаѓаат во човековата средина поради нуклеарни експлозии или други причини од странско потекло;
- 2) нуклеарни реактори и други уреди во нуклеарните објекти што содржат радиоактивни материи;
- 3) озрачено нуклеарно гориво;
- 4) рендген-апарати, акцелератори и други уреди и машини што произведуваат или што можат да предизвикаат јонизирачки зрачења;
- 5) радиоактивни материи и уреди со радиоактивни материи;
- 6) рудници за уран и ториум, други рудници во кои јонизирачкото зрачење ги надминува пропишаните граници, погони за преработка на уран и ториум, како и погони за добивање на нуклеарни сировини од други руди и сировини што содржат радиоактивни материи;
- 7) радиоактивни отпадни материи.

Член 4

Под нуклеарни објекти, во смисла на овој закон, се подразбираат: нуклеарна централа, нуклеарна топлана, истражувачки нуклеарен реактор, постројка за обогатување на уранот, постројка за изработка на горивни елементи, постројка за преработка и одлагање на озрачено нуклеарно гориво, како и објекти со постројки и опрема што служат за складирање, преработка и одлагање на радиоактивни отпадни материи.

Член 5

Под сигурност на нуклеарен објект, во смисла на овој закон, се подразбираат сите технички и организациони мерки предвидени со проектот, спроведени во текот на изградбата, проверени при пробната работа и применети во текот на користењето, како и по престанувањето на работата, што во сите услови обезбедуваат заштита на човековата средина од контаминација со радиоактивни материи и го спречуваат озрачувањето на населението и лицата кои работат во тие објекти над пропишаните граници.

Член 6

Под вонредни настани, во смисла на овој закон, се подразбираат состојби во човековата средина што имаат за последица или што можат да предизвикаат озрачување, односно радиоактивна контаминација на работната средина, на делови од населението или материјалните блага, над границите пропишани врз основа на овој закон.

Под нуклеарна несреќа, во смисла на овој закон, се подразбира настан или низа настани што се случиле при работата на нуклеарен објект, што предизвикале некоја од последиците од став 1 на овој член.

II. ОПШТИ МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА ОД ЈОНИЗИРАЧКИ ЗРАЧЕЊА

Член 7

Во спроведувањето на заштита од јонизирачки зрачења се преземаат следните мерки:

- 1) откривање на присуството, видот и јачината на јонизирачките зрачења, како и видот и степенот на контаминацијата во човековата средина;
- 2) определување на условите за локација, изградба и користење на нуклеарни објекти;
- 3) определување на условите на промет, превоз и користење на изворите на јонизирачки зрачења;
- 4) обезбедување на опрема и средства за заштита од јонизирачки зрачења и за контрола на ефикасноста на таа заштита;
- 5) ограничување на производството, прометот односно користењето на производи или сировини контаминирани со радиоактивни материи;
- 6) водење на евиденција за изворите на јонизирачки зрачења и за изложеноста на населението на тие зрачења;
- 7) контрола на здравствената состојба на лицата што работат со извори на јонизирачки зрачења и следење на нивната изложеност на тие зрачења;
- 8) образование и стручно усовршување на кадрите во областа на заштитата од јонизирачки зрачења и сигурноста на користењето на нуклеарните објекти;
- 9) лична и заемна заштита на луѓето од јонизирачки зрачења;
- 10) активирање и употреба на силите и средствата за цивилна заштита;
- 11) засолнување на населението, евакуирање на населението и благата од загрозените подрачја, употреба на радиопрофилактички средства, деконтаминација на луѓето и на домашните животни, земјиштето, водата, човечката и добиточната храна и на другите производи и предмети контаминирани со радиоактивни материи;
- 12) чување, обработување и конечно сместување на радиоактивните отпадни материи;
- 13) физичка заштита на нуклеарните објекти и на нуклеарните материјали;
- 14) други мерки за заштита од јонизирачки зрачења, предвидени со сојузните прописи или со ратификуваните меѓународни договори.

Член 8

Заради навремено откривање на присуството и утврдување на опасноста од јонизирачки зрачења се врши систематско испитување на контаминацијата со радиоактивни материи на воздухот, земјиштето, реките, езерата и морињата, на цврстите и течните врнежи, на водата за пиење и на човечката и добиточната храна.

Испитувањето од став 1 на овој член се врши на местата, според методите и во роковите што се определени со пропис на надлежниот сојузен орган.

Испитувањата од став 1 на овој член можат да ги вршат организациите на здружен труд кои:

- 1) имаат работници со соодветна стручна подготовка и работно искуство за вршење на соодветните испитувања;
- 2) располагаат со соодветни уреди и опрема за вршење на одделни испитувања.

Сојузниот орган на управата надлежен за работи на здравството со решение утврдува кои организации на здружен труд ги исполнуваат условите за вршење на испитувањата од став 1 на овој член. Решението се објавува во „Службен лист на СФРЈ“.

Член 9

Организацијата на здружен труд што користи нуклеарен објект (во натамошниот текст: корисник на нуклеарен објект) е должна да врши систематски испитувања на контаминацијата со радиоактивни материи на човековата средина во својата околина.

Испитувањата од став 1 на овој член се вршат на начин, во обем и рокови утврдени со пропис на надлежниот сојузен орган на управата.

Корисникот на нуклеарниот објект, врз основа на прописот од став 1 на овој член и извештајот за сигурноста, ја утврдува програмата за испитување според став 1 од овој член што ја потврдува надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

Член 10

Нуклеарен објект може да биде изграден и користен само на такво место и под такви технички и други услови што обезбедуваат заштита на животот и здравјето на луѓето и заштита на човековата средина од јонизирачки зрачења над пропишаните граници.

Под пропишани граници на озрачување, во смисла на став 1 од овој член, се подразбираат границите определени така што уделот на озрачувањето што го произведува нуклеарниот објект, заедно со озрачувањето што потекнува од други извори на јонизирачки зрачења и на кои е изложено населението на истото подрачје, да не ги надминува границите пропишани врз основа на овој закон.

Член 11

Собирање, евидентирање, обработување, чување, конечно сместување и испуштање на радиоактивните отпадни материи во човековата средина можат да се вршат само на начин и под условите што се определени со прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 12

Ако корисникот на нуклеарен објект има намера трајно да престане да го користи објектот, должен е за тоа претходно да го извести надлежниот орган во републиката, односно во автономната покраина.

Член 13

Корисникот на нуклеарен објект кој трајно ќе престане да го користи објектот е должен, во рокот што ќе го определи надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина, да ги спроведе соодветните мерки за санација на локацијата, објектот и во нивната околина, на начин со кој, во согласност со овој закон, се обезбедува заштита на човековата средина од јонизирачки зрачења.

Член 14

Организациите на здружен труд, другите самоуправни организации и заедници, органите на општествено-политичките заедници и работните луѓе што самостојно вршат дејност со личен труд можат да набавуваат, да пуштаат во промет и да користат радиоактивни материи над пропишаните граници на активностите и да користат рендген-апарати и други апарати што произведуваат јонизирачки зрачења само ако за тоа претходно добиле одобрение од органот определен со републички односно со покраински пропис.

Член 15

Одобрение од член 14 на овој закон може да се издаде:

1) ако објектите и просториите во кои изворите на јонизирачки зрачења се произведуваат, чуваат или со нив се работи, одговараат на техничките, безбедносните, здравствените и другите услови што обезбедуваат заштита на човековата средина од јонизирачки зрачења односно заштита од контаминација со радиоактивни материи;

2) ако лицата кои работат со извори на јонизирачки зрачења се снабдени со соодветните средства потребни за заштита од јонизирачки зрачења, како и со потребната опрема за мерење на зрачењето;

3) ако лицата кои ќе работат со извори на јонизирачки зрачења имаат соодветна стручна подготовка и ги исполнуваат пропишаните здравствени услови за работите што ќе ги вршат;

4) ако постои план на мерките за спречување на незгоди и за отстранување на последиците од незгоди;

5) ако се преземени мерките со кои се спречува радиоактивните отпадни материји да предизвикуваат контаминација на човековата средина над пропишаните граници.

Член 16

Со извори на јонизирачки зрачења не смеат да работат:

1) лица помлади од 18 години;

2) жени за време на бременост, а ако се во прашања отворени извори на јонизирачки зрачења - жени за време на доење на дете.

Член 17

Со извори на јонизирачки зрачења можат да работат лица кои имаат соодветна стручна подготовка и ги исполнуваат здравствените услови пропишани врз основа на овој закон.

Лицата од став 1 на овој член се ставаат под здравствен надзор и подлежат на здравствени прегледи пред стапувањето на работа со извори на јонизирачки зрачења и во текот на работата, а по потреба - и по престанувањето на работата со извори на јонизирачки зрачења.

Член 18

Лицата кои работат со извори на јонизирачки зрачења и останатото население не смеат да бидат изложени на озрачување над границите определени со пропис донесен врз основа на овој закон.

Мерењето на степенот на изложеноста на јонизирачки зрачења на лицата кои работат со извори на зрачења и на останатото население го вршат специјализирани и за тој вид работа оспособени и опремени организации на здружен труд определени со републички односно со покраински пропис.

Член 19

Радиоактивни громобрани не смеат да се вградуваат на објекти за домување, на училишни згради и на други јавни згради што служат за собирање или престој на деца и младини (кина, театри, младински домови, спортски хали, читалници, интернати, одморалишта, детски болници, породилишта и др.).

Член 20

Се забранува вршење на систематски рендгенски прегледи на лица помлади од 16 години.

Изворите на јонизирачки зрачења во медицината можат да се применуваат ако лекарот со соодветна специјалност пропише односно одобри дијагностичка или терапевтска постапка и ако, под условите пропишани врз основа на овој закон, се изврши процена на медицинската оправданост за обемот на нивното применување.

Член 21

Организациите на здружен труд, другите самоуправни организации и заедници, органите на општествено-политичките заедници и работните луѓе што самостојно вршат дејност со личен труд, се должни да ги снабдат со лични дозиметриски и заштитни средства работниците вработени на места на кои се изложени на јонизирачки зрачења, да обезбедат проверување на исправноста на тие средства и да се грижат работниците правилно да ги користат тие средства при работата, како и да преземаат мерки за заштита на тие работници и, по потреба, да упатуваат одделни лица на преглед и лекување.

Организациите, заедниците, органите и работните луѓе од став 1 на овој член се должни да ги обезбедат пропишаните мерења на контаминацијата, односно на степенот на изложеноста на работниците на јонизирачки зрачења, проверување на контаминацијата на предметите, просториите и воздухот во просториите во кои се работи со извори на јонизирачки зрачења, како и повремено проверување на исправноста на мерните инструменти и на заштитните средства.

Член 22

Водата за пиење, животните намирници и предметите за општа употреба што содржат радиоактивни материји над пропишаните граници на активноста можат да се употребуваат, да се пуштаат во промет и да се користат за наменетите цели под условите пропишани врз основа на овој закон.

Член 23

Организациите на здружен труд кои користат нуклеарни објекти и рудниците за уран и торинум се должни да имаат сопствена служба за заштита од јонизирачки зрачења.

Организациите на здружен труд кои користат други извори на јонизирачки зрачења мораат да имаат стручно лице одговорно за спроведување на заштитата од јонизирачки зрачења.

Член 24

Организациите на здружен труд, другите самоуправни организации и заедници, и работните луѓе што самостојно вршат дејност со личен труд, кои при работата со извори на јонизирачки зрачења ќе предизвикаат контаминација на човековата средина над пропишаните граници, се должни да спроведат деконтаминација преку сопствената служба или преку организациите определени со републички односно со покраински пропис.

Член 25

Заштитата на животот и здравјето на луѓето од јонизирачки зрачења е задолжителна во вонредни настани и се спроведува со мерките предвидени за отстранување на опасноста што ја предизвикуваат тие настани, со изведување на лична и колективна заштита, како и со активирање и употреба на силите и средствата на цивилната заштита.

Евакуирањето на населението и благата од подрачјата што се загроени со јонизирачки зрачења се врши во вонредни настани, ако со другите мерки определени врз основа на овој закон не може да се обезбеди заштита на населението односно на благата.

Евакуирањето во смисла на став 2 од овој член се врши по одлука на надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

Член 26

Организацијата на здружен труд, друга самоуправни организација, заедница или орган на општествено-политичка заедница што ќе утврди дека на определено подрачје постои озрачување над границите пропишани врз основа на овој закон, односно дека постои контаминација со радиоактивни материји, се должни за таа опасност веднаш да го известат надлежниот орган определен со републички односно со покраински пропис и сојузниот орган на управата надлежен за работи на здравството.

Ако се утврди дека постои опасност од радиоактивна контаминација на територијата на соседните држави, сојузниот орган на управата надлежен за работи на здравството ќе ги известат за таа опасност надлежните органи на тие држави.

Корисниците на нуклеарни објекти мораат да ги исполнуваат соодветните технички и други услови што овоз-

можуваат непосредно и брзо пренесување и примање на известувањата во смисла на став 1 од овој член, како и другите известувања и податоци за сигурноста на нуклеарните објекти.

Член 27

Организациите на здружен труд, другите самоуправни организации, заедниците и органите на општествено-политичките заедници што се занимаваат со производство, промет, увоз или со користење на извори на јонизирачки зрачења, водат евиденција за тие извори и се должни за секоја испорака да го известуваат надлежниот орган определен со републички односно со покраински пропис.

Организациите на здружен труд што се определени да вшпат мерење на степенот на изложеноста на јонизирачките зрачења (член 18 став 2) се должни да водат евиденција за озрачувањето на населението и на лицата што при работата се изложени на дејството од јонизирачки зрачења и податоците за озраченоста да им ги доставуваат на органите односно на организациите определени со републички односно со покраински пропис.

III. ПОСЕБНИ СИГУРНОСНИ МЕРКИ НА НУКЛЕАРНИТЕ ОБЈЕКТИ И НА НУКЛЕАРНИТЕ МАТЕРИЈАЛИ

1. Локација, изградба и користење на нуклеарните објекти

Член 28

Нуклеарен објект може да се гради само на локација за која надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина донесол просторен и урбанистички план, односно одлука што го заменува таквиот план.

Член 29

Техничките и другите услови за локацијата и изградбата на нуклеарен објект се оценуваат врз основа на анализата на сите податоци значајни за процена на можните влијанија на планираниот нуклеарен објект врз човековата средина и можните влијанија на настаните во човековата средина врз тој објект, како и доказите дека се исполнети условите во поглед на барањата на безбедноста на земјата и на општонародната одбрана.

Член 30

Со анализата од член 29 на овој закон, како посебен документ на инвеститорот, се утврдуваат особено опасните природни и вештачки појави што постојат или што можат да се појават на подрачјето на предвидената локација (земјотрес, поплава, лизгање на теренот, експлозија, пожар и др.), критичните патишта, озрачувањата на населението со радиоактивни материји, опасноста од последиците на утврдените појави и проектните подлоги потребни за спречување на тие опасности и последици.

Член 31

Кон барањето за издавање на одобрение за локација се приложуваат доказите и анализата од член 29 на овој закон и другата пропишана документација, од кои може да се утврди дека е обезбедена пропишаната сигурност на нуклеарниот објект на односната локација.

Член 32

Кон барањето за издавање на одобрение за изградба на нуклеарен објект се приложуваат: одобрението за локација, техничката документација за изградба, извештајот за сигурноста, со стручни оценки, и другата пропишана документација од кои може да се утврди дека е обезбедена пропишаната сигурност.

Извештајот за сигурноста содржи: информации за нуклеарниот објект и за неговото влијание врз човековата

средина, опис на проектот, анализа на можните несреќи и мерките што се неопходни за отстранување односно за намалување на опасноста за населението и за персоналот на нуклеарниот објект, решение за одлагање и обезбедување на радиоактивните отпадни материји, како и други пропишани податоци.

Извештајот за сигурноста мора да се дополнува во согласност со измените што настануваат во проектот во текот на изградбата, пробната работа, пуштањето во работа, користењето и трајното престанување на работата на нуклеарниот објект.

Член 33

Изградениот нуклеарен објект не може да се пушти во работа додека со пробна работа не се утврди дека се исполнети мерките предвидени со законот и со прописите донесени врз основа на законот.

Инвеститорот на нуклеарниот објект е должен, кон барањето за давање одобрение за пробна работа, да ја приложи следната документација:

1) извештај за сигурноста, со податоци за измените и дополненијата настанати во текот на изградбата на нуклеарниот објект;

2) резултати од успешно извршените претпогонски испитувања;

3) докази за квалитетот на вградената опрема и материјали;

4) резултати од метеоролошките мерења извршени на локацијата и резултати од мерењата на зрачењето во околината на нуклеарниот објект, што произлегуваат од природни и вештачки извори;

5) програма на пробната работа;

6) податоци за стручната подготовка, оспособеноста, работното искуство и здравствените услови на погонскиот персонал кој управува со производствениот процес во нуклеарниот објект и кој има дозвола за работа издадена во согласност со одредбите на овој закон;

7) податоци за организацијата на службата и за средствата за заштита од јонизирачки зрачења;

8) план и мерки за заштита од евентуални нуклеарни несреќи, како и постапките во случај на несреќи;

9) погонски услови и ограничувања за време на пробната работа;

10) податоци за обезбедената физичка заштита на нуклеарниот објект и на нуклеарните материјали.

Член 34

Одобрението за пробна работа на нуклеарниот објект се издава ако врз основа на проверката на квалитетот на изведените работи, претпогонските испитувања и документацијата од член 33 на овој закон се оцени дека се исполнети пропишаните услови во поглед на сигурноста на нуклеарниот објект.

Член 35

Одобрение за пуштање на нуклеарниот објект во работа (погонска дозвола) може да се издаде ако корисникот на нуклеарниот објект приложи документација од која може да се утврди дека се исполнети пропишаните услови и ако со пробна работа и технички прием се утврди дека нуклеарниот објект во поглед на сигурноста одговара на пропишаните услови.

Органот надлежен за издавање на одобрение за пуштање на нуклеарен објект во работа ќе ги утврди погонските услови и ограничувањата на работата на нуклеарниот објект.

Член 36

Нуклеарниот објект се проектира, изградува, користи и се одржува според југословенските стандарди, техничките нормативи и нормите за квалитет на производите и услугите што ја обезбедуваат пропишаната сигурност на нуклеарниот објект.

Материјалот и опремата за изградба и одржување на нуклеарен објект во поглед на квалитетот мораат да одговараат на пропишаните југословенски стандарди, техничките нормативи односно на нормите за квалитетот, а квалитетот на услугите при изградбата и одржувањето на тие објекти мора да одговара на пропишаните нормативи.

Член 37

При изградбата и користењето на нуклеарен објект можат да се применуваат правилата на меѓународните или странските технички прописи и меѓународните и странските стандарди под следните услови:

1) ако е тоа предвидено врз основа или во рамките на меѓународна спогодба што ја ратификувала Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

2) ако во односите на деловно-техничка соработка или долгорочна производствена кооперација со странство или вложување средства на странски лица во домашни организации не се во спротивност со приписите за југословенските стандарди, техничките нормативи односно нормите за квалитет на производите и услугите;

3) ако за определен производ, производствен процес, услуга односно работи не се донесени прописи за југословенските стандарди, техничките нормативи, односно нормите за квалитет.

Во случаите од точ. 2 и 3 на овој член, правилата на меѓународните или странските технички прописи, односно меѓународните и странските стандарди можат да се применуваат по одлука на Сојузниот извршен совет, донесена на предлог од сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија и од сојузната организација надлежна за работи на стандардизацијата.

Член 38

Одобрение за локација, изградба, пуштање во пробна работа и за пуштање во работа на нуклеарен објект издава надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина, во согласност со законот.

Член 39

Органот од член 38 на овој закон може да издаде одобрение за локација, изградба, пробна работа и пуштање во работа на нуклеарен објект ако надлежната комисија за сигурност на нуклеарните објекти оцени дека се исполнети определените услови.

Комисија од став 1 на овој член се формира при сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија.

Комисија од став 1 на овој член оценува, по барање на органот од член 38 на овој закон, дали се извршени пропишаните истражувања на теренот, применети соодветните стандарди и нормативи и исполнети пропишаните услови во поглед на квалитетот на изведените работи и другите пропишани или определени услови што се од значење за заштитата на човековата средина и за сигурноста на нуклеарниот објект.

Комисија од став 1 на овој член цени дали се исполнети условите од став 3 на овој член врз основа на истражувањата што ги извршиле соодветни стручни и научни организации и извештаите за сигурноста на нуклеарниот објект и другите податоци и документација, што ги подготвува и поднесува инвеститорот на нуклеарниот објект.

Член 40

Членовите на комисијата за сигурност на нуклеарните објекти ги именува сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија од редот на истакнатите стручњаци во областа на нуклеарната енергија и заштитата од јонизирачки зрачења, на предлог од надлежните републички и покраински органи и од претставниците на определените сојузни органи на управата и сојузни организации.

Член 41

На работи и задачи на управување со производствениот процес во нуклеарен објект и на работи и задачи на надзор над тој процес можат да работат работници кои, покрај условите од член 17 на овој закон, имаат посебна стручност, физички, психички, работни и други способности за работа на определени работи, односно задачи.

Сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија ги утврдува работите и задачите за чие вршење е потребно исполнување на условите од став 1 на овој член.

Член 42

Исполнување на условите од член 41 став 1 на овој закон и проверка на знаењето на работниците за вршење на определени работи и задачи го утврдува комисијата определена за таа цел, а потврда за исполнувањето на условите издава надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

Член 43

Работата на нуклеарниот објект мора да се одвива според погонските и другите технички упатства, што се однесуваат на сите погонски режими, на ракувањето со нуклеарните материјали и на транспортот на тие материјали, на одржувањето и надзорот над системите, на внатрешната контрола и на постапките во случај на нуклеарна несреќа.

Организацијата на здружен труд која користи нуклеарен објект е должна, во согласност со одредбите на овој закон, да ги донесе и применува упатствата и другите акти што се однесуваат на работата на нуклеарниот објект, а особено на:

1) работата и постапките при пуштањето во работа, при редовен погон и при запирањето на работата на нуклеарниот објект или на негови делови;

2) работата и постапките при одржувањето, поправките, прегледите и техничките контроли на опремата;

3) работата и постапките на ракување со радиоактивните отпадни материји;

4) постапките за следење на радиоактивноста во нуклеарниот објект и во неговата околина;

5) организацијата, работата и мерките за заштита од зрачење во нуклеарниот објект и службата за прва помош;

6) програмата за обезбедување на квалитетот на работите и опремата за сигурна работа на нуклеарниот објект;

7) планот и програмата на мерките во случај на нуклеарна несреќа и други вонредни настани во нуклеарниот објект (хаварији на опремата и др.);

8) програма на мерки и постапки во случај на трајно престанување на работата на нуклеарниот објект.

Член 44

Организацијата на здружен труд која користи нуклеарен објект е должна на надлежните органи во републиката односно во автономната покраина да им доставува извештаи за:

1) секоја намерувана и извршена промена на постапката од член 43 став 2 точка 1 на овој закон, на опремата или начинот на работа, за кои се определени услови или погонски ограничувања;

2) дефектите на опремата и несреќите на нуклеарниот објект и за преземените мерки за отстранување на последните од несреќа;

3) грешките на персоналот во ракувањето со нуклеарниот објект;

4) пречекорувањето на пропишаните граници, количества и активност на испуштањето на гасови или течни радиоактивни отпадни материји, или за отстапувањето од пропишаните услови под кои тие можат да се испуштаат;

5) другите околности значајни за сигурноста на нуклеарниот објект.

Организацијата од став 1 на овој член е должна да им доставува на надлежните органи редовни извештаи за работата на нуклеарниот објект, во роковите и на начин што ќе ги определат тие органи.

Член 45

Корисниците на нуклеарни објекти и други извори на јонизирачки зрачења и надлежните органи на општествено-политичките организации обезбедуваат услови за конечно сместување на радиоактивните отпадни материји што се создаваат од тие објекти, односно извори.

Корисниците на нуклеарни објекти и надлежните органи на општествено-политичките заедници во соработка со другите заинтересирани организации и заедници се должни да спроведат постапка за самоуправно спогодување односно општествено договарање за утврдувањето на заеднички основи за конечно сместување на радиоактивните отпадни материји што се создаваат при користењето на нуклеарната енергија.

2. Промет на нуклеарните материјали

Член 46

Уранот, ториумот со природен изотопски состав, уранот со намалена содржина на изотопот 235, плутониумот 239 и неговите потешки изотопи, уранот 233, уранот обогатен со изотопот 235, како и другите нуклеарни суровини и нуклеарни материјали што ќе ги определат сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија (во натамошниот текст: нуклеарните материјали) можат да бидат во промет под условите пропишани со овој закон и со прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 47

Со промет на нуклеарни материјали можат да се занимаваат организациите на здружен труд што ги исполнуваат условите пропишани со закон и кои за тоа добијат посебно одобрение од надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

За промет на нуклеарни материјали преку границата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија е потребно и одобрение што го издава сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија, во спогодба со сојузниот орган на управата надлежен за народната одбрана, сојузниот орган на управата надлежен за надворешни работи и со сојузниот орган на управата надлежен за внатрешни работи.

Член 48

Организацијата на здружен труд што се занимава со промет на нуклеарни материјали е должна да организира и трајно врши контрола над исполнувањето на пропишаните услови и над спроведувањето на мерките предвидени за промет на тие материјали.

Организацијата на здружен труд од став 1 на овој член е должна да донесе акт за спроведувањето на мерките на надзор во прометот на нуклеарни материјали.

Член 49

Со нуклеарни материјали во прометот можат да ракуваат само полнолетни лица кои се стручно оспособени за ракување со тие материјали.

Лицата кои не се стручно оспособени да ракуваат со нуклеарни материјали можат, под надзор на лицата што се за тоа стручно оспособени, само да ги пренесуваат, натоваруваат, истоваруваат и складираат тие материјали, и тоа ако се претходно запознати со начинот на таквата работа, со опасностите и со мерките за заштита.

Член 50

Организацијата на здружен труд што се занимава со промет на нуклеарни материјали е должна да обезбеди посебни складири и амбалажа со кои се осигурува заштита на човековата средина.

Складовите на нуклеарните материјали, како и нивната амбалажа, се изработуваат и одржуваат во согласност со прописите за југословенските стандарди, техничките нормативи односно нормите за квалитет на производите и услугите.

Складовите во кои се сместуваат нуклеарни материјали мораат да бидат обезбедени од пристап на неовластени лица.

Член 51

Нуклеарни материјали можат да им се продаваат или отстапуваат само на организации на здружен труд и на други општествени правни лица кои имаат одобрение за нивна набавка.

Одобрение за набавка на нуклеарни материјали издава надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

Одобрение за набавка на нуклеарни материјали не ќе му се издаде на корисник кој не ги исполнува условите за сместување, чување и физичка заштита на тие материјали или кој нема стручни лица за ракување со тие материјали.

Одобрение за набавка на нуклеарни материјали не ќе се издаде ни ако тоа го наложуваат интересите на безбедноста на земјата и на општонародната одбрана.

Член 52

Превозот на нуклеарни материјали се врши во согласност со сојузните прописи со кои се уредува превозот на опасни материји и со ратификуваните меѓународни договори за превозот на опасни материји.

3. Евиденција и контрола на нуклеарните материјали

Член 53

Организација на здружен труд која, во рамките на својата дејност, произведува, преработува, користи или складира нуклеарни материјали, е должна да води евиденција за тие материјали по зони на материјалните биланси и податоците од таа евиденција да му ги доставува на надлежниот републички односно покраински орган.

Член 54

Надлежните републички односно покраински органи водат евиденција за нуклеарните материјали за сите зони на материјалните биланси во републиката, односно во автономната покраина и вршат контрола на евиденциите што ги водат организациите на здружен труд од член 53 на овој закон.

Органите од став 1 на овој член му доставуваат на сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија податоци за нуклеарните материјали од евиденцијата што ја водат.

Сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија ги определува зоните на материјалните биланси за целата територија на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 55

Заради спроведување на инспекциски надзор над нуклеарните материјали, организацијата на здружен труд од член 53 на овој закон е должна да обезбеди:

1) место и инсталации за поставување и непречено функционирање на пропишаната опрема за контрола на нуклеарните материјали;

2) ставање плomba на постројката односно на просторјата во која се наоѓаат нуклеарни материјали.

Ако се постави опремата потребна за контрола на нуклеарните материјали или постројката односно определен дел од просторијата се стави под пломба, организацијата на здружен труд од став 1 на овој член е должна да обезбеди услови за непречно функционирање на опремата односно за неповредливост на пломбата.

Член 56

Сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија води евиденција за нуклеарните материјали и врши други работи во врска со таа евиденција заради извршување на меѓународните обврски на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во областа на нуклеарната енергија.

4. Физичка заштита на нуклеарните објекти, нуклеарните материјали и на радиоактивните отпадни материји

Член 57

Организацијата на здружен труд која користи нуклеарен објект или нуклеарни материјали е должна да организира односно да обезбеди физичка заштита на нуклеарниот објект, нуклеарните материјали и на радиоактивните отпадни материји.

Организацијата на здружен труд од став 1 на овој член, со самоуправен општ акт, ги утврдува мерките за физичка заштита на нуклеарните објекти, нуклеарниот материјал и на радиоактивните отпадни материји при нивно користење, преработка или складирање.

На актот од став 2 на овој член согласност дава надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

Член 58

Инвеститорот на нуклеарниот објект е должен да ги предвиди и спроведе сите мерки за физичка заштита на просторот за изградба на нуклеарен објект, на нуклеарниот објект, на градежниот објект што служи за нуклеарниот објект или е во негов состав, како и сите мерки за заштита на нуклеарните материјали и на радиоактивните отпадни материји заради заштита од оштетување, пожар, кражба и други штетни дејствија или настани и заради заштита на документацијата што се однесува на изградбата на нуклеарниот објект.

Член 59

Ако надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина кој врши надзор над спроведувањето на мерките за физичка заштита оцени дека е тоа потребно, може и сам привремено да определи и преземе одделни мерки за физичка заштита на нуклеарниот објект, нуклеарните материјали и на радиоактивните отпадни материји.

IV. НАДЗОР И ОВЛАСТУВАЊА

Член 60

Надзор над спроведувањето на овој закон и на прописите донесени врз основа на овој закон вршат надлежните органи во републиката односно во автономната покраина.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член надзор над прометот на извори на јонизирачки зрачења преку границата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија вршат сојузниот орган на управата надлежен за работи на здравството и сојузниот орган на управата надлежен за внатрешни работи.

Член 61

Надзор над спроведувањето на мерките за заштита од изворите на јонизирачки зрачења и за сигурности на нуклеарните објекти што се произведуваат, се пуштаат во промет или се користат во Југословенската народна армија во согласност со овој закон, вршат надлежните воени органи.

Надзор над спроведувањето на мерките за заштита од изворите на јонизирачки зрачења и за сигурноста на нуклеарните објекти што се произведуваат, се пуштаат во промет или се користат во органите за внатрешни работи, во согласност со овој закон, вршат органите на управата надлежни за внатрешни работи.

Член 62

Во вршењето на надзорот, органите од чл. 60 и 61 на овој закон, во рамките на својот делокруг, можат:

1) да наредат отстранување на недостатоците во врска со работата врз изворите на јонизирачки зрачења и со физичката заштита на нуклеарните објекти и на нуклеарните материјали;

2) да ја запрат работата со извори на јонизирачки зрачења и да го одземат одобрението за користење на изворите на зрачење;

3) да ја запрат изградбата на нуклеарни објекти за чија локација, изградба односно реконструкција, пуштање во работа или користење не постои одобрение, додека не се прибави тоа одобрение односно додека не се исполнат другите пропишани или определни услови;

4) да го забранат прометот или преносот на извори на јонизирачки зрачења преку границата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, односно преносот од едно место во друго во Социјалистичка Федеративна Република Југославија додека не се исполнат пропишаните или определените услови;

5) да поднесат барање за покренување на прекршочна постапка односно пријава за стопански престап или кривично дело ако во вршењето надзор утврдат дека за непридржување кон прописите е предвидена одговорност според одредбите на овој закон и на други прописи.

Во случајот од точка 2 став 1 на овој член, органот што то донел решението за запирање на работата со извори на јонизирачки зрачења и за одземање на одобрението за користење на извори на зрачење е должен во решението да го определи начинот на натамошното постапување и располагање со тие извори.

Жалбата против решението за преземање на мерките од став 1 на овој член не го одлага извршувањето на решението.

Член 63

Во остварувањето на одговорноста на сојузните органи за извршување на одредбите од овој закон и на прописите донесени врз основа на овој закон, што се однесуваат на извршувањето на ратификуваните меѓународни договори, на евиденцијата и контролата на нуклеарните материјали, како и на југословенските стандарди, техничките нормативи и нормите за квалитет на производите и услугите, што се од интерес за целата земја кога непосредно надзор над извршувањето на тие прописи врши надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина, сојузните органи имаат право и должност:

1) на надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина да му даваат задолжителни инструкции;

2) ако органот на управата во републиката односно во автономната покраина не изврши определена управна работа врз основа на овластувањето од овој закон, а неизвршувањето на таа управна работа може да предизвика штетни последици – да ја извршат таа работа и за тоа да го известат Сојузниот извршен совет.

Член 64

Надлежните републички односно покраински органи се должни да им доставуваат на надлежните сојузни органи на управата податоци и извештаи за извршувањето на овој закон и на прописите донесени врз основа на овој закон, во роковите што ќе ги определат тие сојузни органи.

Член 65

Сојузниот орган на управата надлежен за работи на здравството донесува прописи:

1) за местата, методите и роковите на испитување на контаминацијата со радиоактивни материи на воздухот, земјиштето, реките, езерата и морињата, на цврстите и течните врнежи, на водата за пиење, на човечката и добиточната храна (член 8);

2) за начинот, обемот и роковите за систематско испитување на контаминацијата со радиоактивни материи во околината на нуклеарниот објект;

3) за начинот на собирање, евидентирање, обработување, чување, конечно сместување и испуштање на радиоактивните отпадни материи во човечката средина (член 11);

4) за пуштањето во промет и користењето на радиоактивните материи над определената граница на активност, рентген-апаратите и другите апарати што произведуваат јонизирачки зрачења и за мерките за заштита од зрачењето на тие извори (чл. 14 и 15);

5) за стручната подготовка, здравствените услови и за здравствените прегледи на лицата кои можат да работат со извори на јонизирачки зрачења (член 17);

6) за границите над кои населението и лицата што работат со извори на јонизирачки зрачења не смеат да бидат изложени на озрачување и за мерењата на степенот на изложеноста на јонизирачки зрачења на лицата кои работат со изворите на тие зрачења и за проверувањето на контаминацијата на работната средина (член 18);

7) за условите за применување на извори на јонизирачки зрачења во медицината (член 20);

8) за условите под кои можат да се пуштаат во промет и да се употребуваат вода за пиење, животни намирници и предмети за општа употреба што содржат радиоактивни материи над определените граници на активност (член 22);

9) за максимално определените граници на радиоактивната контаминација на човечката средина и за вршењето на деконтаминација (член 24);

10) за начинот на водење евиденција за изворите на јонизирачки зрачења и за озрачувањето на населението и лицата кои при работата се изложени на дејство од јонизирачки зрачења (член 27).

Прописите од точ. 1, 4 и 9 на став 1 од овој член ги донесува сојузниот орган на управата надлежен за работи на здравството, во спогодба со сојузниот орган на управата надлежен за внатрешни работи и со сојузниот орган на управата надлежен за народна одбрана.

Член 66

Сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија донесува прописи:

1) за условите за локација, изградба, пробна работа, пуштање во работа и користење на нуклеарни објекти (чл. 28, 29, 33 и 43);

2) за изработката и содржината на извештајот за сигурноста и на другата документација потребни за утврдување на сигурност на нуклеарните објекти (член 32);

3) за стручната подготовка, работното искуство, проверката на знаењето и потврдата за исполнување на условите на лицата кои работат на определени работи во нуклеарни објекти (чл. 41 и 42);

4) за зоните на материјалниот биланс и за начинот на водење евиденција за нуклеарните сировини и нуклеарните материјали и за доставувањето на податоци од таа евиденција (чл. 53 и 54).

Прописот од точка 1 став 1 на овој член го донесува сојузниот орган на управата надлежен за работи на нуклеарната енергија, во спогодба со сојузниот орган на управата надлежен за работи на здравството, сојузниот орган на управата надлежен за народна одбрана и сојузниот орган на управата надлежен за внатрешни работи.

Член 67

Сојузниот орган на управата надлежен за работи на земјоделството донесува прописи за условите под кои можат да се пуштаат во промет и да се употребуваат за исхрана на животните добиточната храна и сировините за изработка на крмни смеси за исхрана на животните, што содржат радиоактивни материи над определените граници на активност.

Член 68

Органите на управата надлежни за внатрешни работи, во рамките на своите права и должности, се должни на надлежниот орган за работи за заштита од јонизирачки зрачења односно на надлежниот орган за сигурност на нуклеарните објекти, на нивно барање, да им дадат помош при спроведувањето на мерките пропишани или определени според овој закон.

Член 69

Се овластува сојузниот секретар за народна одбрана, во согласност со одредбите на овој закон, да ги пропише поблиските услови за набавка, пуштање во промет и користење на изворите на јонизирачки зрачења што се употребуваат во Југословенската народна армија, како и начинот на вршење надзор над тие извори.

Се овластува функционерот кој раководи со сојузниот орган на управата надлежен за внатрешните работи, во согласност со одредбите на овој закон, да ги пропише условите за набавка, пуштање во промет и користење на извори на јонизирачки зрачења, што се употребуваат во органите за внатрешни работи, како и начинот на вршење надзор над тие извори.

V. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 70

Со парична казна од 500.000 до 10.000.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружен труд или друго правно лице:

1) ако собира или обработува или чува или испушта радиоактивни отпадни материи во човечката средина, или ако врши конечно сместување на тие материи спротивно на начинот и условите определени со прописите донесени врз основа на овој закон (член 11 и член 65 став 1 точка 3);

2) ако вода за пиење или животни намирници или предмети за општа употреба што содржат радиоактивни материи над пропишаните граници на активност пушти во промет спротивно на условите пропишани со овој закон или со прописите донесени врз основа на овој закон (член 22 и член 65 став 1 точка 8);

3) ако при работата со извори на јонизирачки зрачења предизвика контаминација на човечката средина над пропишаните граници или ако не спроведе деконтаминација на начинот определен со овој закон или со прописите донесени врз основа на овој закон (член 24 и член 65 став 1 точка 9);

4) ако не ги предвиди или не ги спроведе сите мерки за физичка заштита на просторот за изградба на нуклеарен објект или на нуклеарниот објект или на градежниот објект што му служи на нуклеарниот објект или што е во неговиот состав, или над нуклеарните материјали или радиоактивните отпадни материи (член 58).

За дејствието од став 1 на овој член ќе се казни за стопански престап со парична казна од 50.000 до 100.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружен труд или во друго правно лице.

Член 71

Со парична казна од 50.000 до 300.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружен труд која користи нуклеарен објект или друго правно лице:

1) ако не врши систематско испитување на контаминацијата со радиоактивни материи на човековата средина во својата околина или ако тоа испитување не го врши според програмата што ја утврдила во согласност со сојузниот орган на управата надлежен за работи на здравството (член 9);

2) ако претходно не го извести надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина за намерата трајно да престане со користењето на нуклеарниот објект (член 12);

3) ако без претходно одобрение од органот определен со републички односно со покраински прописи набави или пушти во промет или користи радиоактивни материи над пропишаната граница на активноста, или ако користи рентген-апарати или други апарати што произведуваат јонизирачки зрачења (член 14);

4) ако врши систематски рентгенски преглед на лица помлади од 16 години или ако применува извори на јонизирачки зрачења во медицината противно на условите пропишани врз основа на овој закон (член 10);

5) ако работниците вработени на места на кои се изложени на јонизирачко зрачење не ги снабди со лични дозиметриски и заштитни средства или ако не ги преземе другите пропишани мерки за заштита на тие работници (член 21 став 1);

6) ако нема сопствена служба за заштита од јонизирачки зрачења односно ако нема лице одговорно за спроведување на заштита од јонизирачки зрачења (член 23);

7) ако извештајот за сигурноста на нуклеарниот објект не го дополнува во согласност со измените што настануваат во проектот во текот на изградбата или пробната работа или пуштањето во работа, односно во текот на користењето или трајното престанување на работата на нуклеарниот објект (член 32 став 3);

8) ако пристапи кон изградба или ако пушти во проба работа или пушти во работа нуклеарен објект без одобрение од надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина (член 38);

9) ако распореди на задачи и работи на управување со производствениот процес во нуклеарен објект или на задачи и работи на надзор над тој процес работници без соодветна стручна подготовка и работно искуство, или работници кои немаат дозвола за таква работа (член 41);

10) ако не обезбеди посебни складови за нуклеарните материјали и амбалажата со која се осигурува заштита на човековата средина, или ако складовите во кои се сместуваат нуклеарните материјали не ги обезбеди од присуство на неовластени лица (член 50 ст. 1 и 3);

11) ако се занимава со промет на нуклеарни материјали, или ако продаде односно отстапи нуклеарен материјал, или ако изврши набавка на нуклеарни материјали без одобрение од надлежниот орган (чл. 47 и 51);

12) ако не води евиденција според зоните на материјалните биланси за нуклеарните материјали што ги произведува, преработува, користи или складира, или ако не му доставува податоци од таа евиденција на надлежниот орган (член 53);

13) ако не постапи по извршното решение на надлежниот орган со кое се наредува некое дејствие или мерка за обезбедување заради заштита на човековата средина од јонизирачки зрачења или заради сигурност на нуклеарниот објект, што се предвидени со овој закон или со прописите донесени врз основа на овој закон (член 62).

За дејствието од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок со парична казна од 10.000 до 50.000 динари и одговорното лице во организација на здружен труд или во друго правно лице.

Член 72

Со парична казна од 30.000 до 80.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружен труд или друго правно лице:

1) ако на место изложено на јонизирачко зрачење работи или задржи на работа лице кое не смее да работи со

извори на јонизирачки зрачења или кое нема пропишана стручна подготовка или кое не ги исполнува пропишаните здравствени услови за работа со извори на јонизирачки зрачења (член 16 и член 17 став 1);

2) ако на објект за домување или на училишта или друга јавна зграда што служи за собирање или престој на деца и младина го вгради или ако до истекот на времето за замена на изворот на јонизирачко зрачење не го отстрани радиоактивниот громобран (чл. 19 и 75);

3) ако утврди дека на определено подрачје постои озрачување над границите пропишани врз основа на овој закон, односно дека постои контаминација со радиоактивни материи, а за таа опасност веднаш не ги извести надлежните органи на управата (член 26 став 1);

4) ако не води евиденција за изворите на јонизирачки зрачења што ги произведува, чијшто промет го врши, што ги увезува или користи, или ако за секоја испорака не го извести надлежниот орган определен со републички односно со покраински прописи (член 27 став 1);

5) ако не му достави на надлежниот орган извештај со податоците од член 44 на овој закон.

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок со парична казна од 10.000 до 30.000 динари и одговорното лице во организација на здружен труд или во друго правно лице.

Член 73

Со парична казна од 30.000 до 80.000 динари ќе се казни за прекршок организацијата на здружен труд што е определена да врши мерење на степенот на изложеноста на јонизирачки зрачења ако, во рамките на својата дејност, не води евиденција за озрачувањето на населението или на лицата што при работата се изложени на дејство од јонизирачки зрачења, или ако податоците за озраченоста не им ги достави на определените органи, односно организации (член 27 став 2).

За дејствието од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок со парична казна од 5.000 до 20.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружен труд што е определена да врши мерење на степенот на изложеноста на јонизирачки зрачења

Член 74

Со парична казна од 30.000 до 80.000 динари ќе се казни за прекршок лице кое самостојно врши дејност со личен труд, ако набавува, пушта во промет или користи извори на јонизирачки зрачења;

1) ако без претходно одобрение од органот определен со републички односно со покраински пропис набави или пушти во промет или користи радиоактивни материи над пропишаната граница на активноста или користи рентген-апарати или други апарати што произведуваат јонизирачки зрачења (член 14);

2) ако работниците вработени на места на кои се изложени на јонизирачки зрачења не ги снабди со лични дозиметриски и заштитни средства или не ги преземе другите пропишани мерки за заштита на тие работници (член 21 став 1);

3) ако при работата со извори на јонизирачки зрачења предизвикува контаминација на човековата средина над пропишаната граница, а не спроведе деконтаминација на начинот определен со овој закон и со прописите донесени врз основа на овој закон (член 24 и член 65 став 1 точка 9);

4) ако не постапи според извршното решение на надлежниот орган со кое се наредува некое дејствие или мерка за обезбедување заради заштита од јонизирачки зрачења, што е предвидена со овој закон или со пропис донесен врз основа на овој закон (член 62).

Член 75

Со парична казна од 2.000 динари ќе се казни за прекршок поединецот кој работи со извори на јонизирачки зрачења ако во текот на работата не се подвргне на здравствен преглед во определениот рок или ако не употребува лични и други заштитни средства (чл. 17 и 21).

Прекршокот од став 1 на овој член го утврдуваат и казните ги изрекуваат овластените работници на органот надлежен за вршење надзор при вршењето на инспекциски прегледи на местата на кои се работи со извори на јонизирачки зрачења.

VI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 76

Радиоактивните громобрани што до денот на влегувањето во сила на овој закон се вградени на училишни и на други јавни згради што служат за престој на деца и младина мораат да се отстранат од тие згради до истекот на времето за замена на изворите на јонизирачко зрачење.

Член 77

Надлежните сојузни органи на управата се должни да ги донесат прописите од чл. 65, 66 и 67 на овој закон во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 78

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за заштита од јонизирачки зрачења („Службен лист на СФРЈ”, бр. 54/76).

Прописите донесени врз основа на член 30 од Законот за заштита од јонизирачки зрачења („Службен лист на СФРЈ”, бр. 54/76) престануваат да важат со денот на влегувањето во сила на прописите што ќе се донесат врз основа на член 65 од овој закон, а најдоцна по истекот на една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 79

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

667.

Врз основа на член 30 ст. 1, 3 и 4 и член 49 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), во согласност со претседателот на Сојузниот комитет за енергетика и индустрија, сојузниот секретар за народна одбрана и претседателот на Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита, директор на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК

ЗА ТЕХНИЧКИТЕ НОРМАТИВИ ЗА ВИСОКОФРЕКВЕНТНИ ХИРУРШКИ НОЖЕВИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се определуваат:

1) условите и барањата што мораат да бидат исполнети при изработката, експлоатацијата и одржувањето на високофреквентни хируршки ножеви (во натамошниот текст: хируршки ножеви);

2) постапката и начинот на означување и идентификација на хируршките ножеви;

3) техничките мери за заштита на хируршките ножеви;

4) начинот на ракување и одржување на хируршките ножеви;

5) постапката и начинот на обезбедување на определени својства и квалитет на хируршките ножеви при дневната употреба;

6) поблиската содржина на техничкото упатство за хируршките ножеви.

Член 2

Освен термините и дефинициите утврдени во прописот за југословенскиот стандард за термини и дефиниции од областа на електромедицинските уреди и опрема, долунаведените изрази, во смисла на овој правилник, ги имаат следните значења:

1) Активна електрода е електрода предвидена за соодавање определени физикални ефекти потребни во електрохирургијата;

2) Апликационен дел е збир на сите делови на електромедицински уреди и опрема (вклучувајќи ги и кабелските делови и активната, неутралната и биполарната електрода) кои при нормална употреба доаѓаат во контакт со пациентот или со ракувачот на тие уреди односно опрема;

3) Биполарна електрода е спој на две активни електроди на држачот што се напојуваат така што високофреквентна струја тече меѓу нив;

4) Коагулација е затворање на малите крвни садови или ткивата во непосредна близина на активната електрода поради поминување на високофреквентна струја;

5) Номинална излезна моќност е најголемата високофреквентна моќност на хируршкиот нож што може да се добие на неиндуктивен отпорник чија вредност е помеѓу 50 Ω и 2 000 Ω ;

6) Неутрална електрода е електрода со соодветна голема површина (најмалку 1 cm^2 по 1,5 W излезна моќност) која се прицврстува на телото на пациентот за да се овозможи одведување на високофреквентната струја;

7) Режење е просекување на ткивото на пациентот со поминување на високофреквентна струја со голема густина во околината на активната електрода;

8) Хируршки нож е електромедицински уред со сите припаѓачки додатни делови што се наменети за хируршки операции со помош на високофреквентна струја така што да не доаѓа до несакани стимулации на нервите и мускулите.

II. ИЗРАБОТКА, ЕКСПЛОАТАЦИЈА И ОДРЖУВАЊЕ НА ХИРУРШКИТЕ НОЖЕВИ

Член 3

Куќиштето на хируршкиот нож мора да биде конструирано така што течноста што се прелева преку хируршкиот нож при нормална работа да не може да ги навлажни неизолираните активни делови, електричната изолација или другите делови кои, кога ќе се навлажнат, неповолно дејствуваат врз сигурноста при употребата на хируршкиот нож.

Член 4

Ножниот прекинувач на хируршкиот нож што е наменет за работа во операциони сали мора да биде водонепропуслив, односно поради дејството на водата онадвор не смее да настапи намалување на диелектричната цврстина на неговата изолација.

Член 5

Двојниот ножен прекинувач што се користи за одвоено вклучување на хируршкиот нож за режење односно за коагулација, мора да има таков распоред на прекинувачите што прекинувачот за вклучување на хируршкиот нож за режење да се наоѓа лево, а прекинувачот за вклучување на хируршкиот нож за коагулација десно, посматрано од страната на операторот.

Член 6

Држачот за активните електроди со два прекинувача мора да биде изработен така што со прекинувачот кој е поблиску до електродата да се вклучува хируршкиот нож за режење, а со прекинувачот кој е подалеку од електродата да се вклучува хируршкиот нож за коагулација.

Член 7

Ако постои само еден прекинувач (рачен или ножен) за доведување на излезната моќност на излезот на хируршкиот нож, не е дозволено истовремено активирање на повеќе од една активна електрода.

Член 8

Фактичката моќност, определена со отпорникот за оптоварување и со положбата на командата за регулирање на номиналната излезна моќност на хируршкиот нож, не смее да отстапува за повеќе од $\pm 20\%$ од соодветната моќност, според дијаграмите предвидени во член 23 став 4 на овој правилник и ако регулираната вредност е за 10% поголема од градуираната вредност.

Член 9

Хируршкиот нож со номинална излезна моќност поголема од 50 W мора да биде заштитен од удар на дефибрилаторот.

Член 10

Хируршкиот нож, мора без оштетување или какви и да било други последици при работата, да поднесе десет кратки спојувања на активната електрода и неутралната електрода во траење од по пет секунди, со паузи меѓу кратките спојувања во траење од по една минута, при најголема излезна моќност.

Член 11

Хируршкиот нож мора да биде изведен така што на која било положба на командата за регулирање на номиналната излезна моќност не смее да настане промена на поставената вредност на моќноста ниту промена на начинот на работата на хируршкиот нож, кога ножот ќе се исклучи, па повторно ќе се вклучи, како ни кога ќе престане напојувањето и кога тоа повторно ќе се воспостави.

Член 12

Хируршкиот нож мора, покрај мрежниот прекинувач, да има и прекинувач за апликациониот дел што е вклучен само додека прекинувачот е притиснат. Електричното коло на прекинувачот за вклучување на апликациониот дел мора да се напојува од извор кој е одвоен од мрежниот дел на ножот.

Ако постои спроводна врска со апликационен дел на хируршкиот нож, напонот на изворот за напојување не смее да биде поголем од 12 V ефективна вредност на наизменичен напон, а за сите други случаи – напонот на изворот не смее да биде поголем од 24 V ефективна вредност на наизменичниот напон или од 34 V на еднонасочниот напон.

Електричното коло на прекинувачот за апликациониот дел не смее да предизвикува одводни струи со ниски фреквенции (поголеми од дозволените), под услов само на една грешка.

Член 13

Силата потребна за вклучување на ножниот прекинувач на хируршкиот нож мора да изнесува повеќе од 10 N, а помалку од 50 N.

Член 14

Хируршкиот нож чија номинална излезна моќност е поголема од 50 W и чиј апликационен дел не е изолиран

од земјата за ниски и високи фреквенции, мора да има електрично контролно коло за испитување на непрекинатоста на кабелот на неутралната електрода и припаѓачките споеви. Во случај на прекин, електричното контролно коло мора да го активира звучниот сигнал и црвеното индикаторско светло како оптичко предупредување. Интензитетот на звукот мора да изнесува 65 dB на оддалеченост од 3 m од хируршкиот нож и не смее да постои можност за надворешно вклучување и регулирање на звукот.

Електричното контролно коло мора да биде напојувано од извор кој е изолиран од мрежниот дел на хируршкиот нож. Најголемиот дозволен напон изнесува 12 V ефективна вредност на наизменичниот напон.

Член 15

Хируршкиот нож мора да има вградена направа која дава соодветен звучен сигнал – кога излезното коло е вклучено, било намерно или под услов само на една грешка.

Фреквенцијата на звукот мора да биде во опсег од 100 Hz до 1000 Hz, а најголемиот интензитет на звукот мора да изнесува 65 dB на оддалеченост од 4 m од хируршкиот нож. На хируршкиот нож мора да постои регулатор на интензитетот на звукот, но таков што звукот да не може напивно да се стišи или исклучи.

Звукот на електричното контролно коло за испитување на непрекинатоста на кабелот на неутралната електрода и звукот со кој се сигнализира активноста на излезниот кабел на хируршкиот нож мораат меѓусебно да се разликуваат.

Член 16

Изолацијата на каблите за електродите, без оглед на тоа дали се во прашање кабли наменети да се употребат повеќе пати или не се, мора да издржи високофреквентен напон кој е двапати поголем од високофреквентниот напон на отворениот излез на хируршкиот нож.

Изолацијата на каблите за електродите мора да издржи напон од 3 kV ефективна вредност на наизменичниот напон чија фреквенција е еднаква на фреквенцијата на електроенергетската мрежа (50 Hz).

Член 17

Хируршкиот нож чија номинална излезна моќност е поголема од 50 W мора да има неутрална електрода која не смее да се користи при работа со биполарни електроди.

Член 18

Неутралната електрода мора да биде изработена така што да обезбеди повратен пат на струјата со висока фреквенција. За да не настанат несакани последици (изгоретини) на телото на пациентот, густината на струјата со висока фреквенција на местото на прицврстувањето на неутралната електрода мора да биде доволно ниска.

Неутралната електрода за хируршкиот нож чија номинална излезна моќност е помала од 50 W мора да биде капацитивно врзана за пациентот.

Неутралната електрода мора со целата површина да се потпре врз телото на пациентот.

Неутралната електрода мора да се наоѓа во најголема можна близина на операционото поле земајќи ги предвид медицинските контраиндикации.

Член 19

Неутралната електрода мора да биде на сигурно споена со кабелот. Спојувањето на неутралната електрода со соодветниот кабел мора да се изведе така што да се спречи спроводен контакт на кабелот на неутралната електрода со телото на пациентот ако настане ненамерен прекин на спојот. Колото на секоја струја која се користи за испи-

тување на непрекинатоста на кабелот на неутралната електрода мора да се затвора низ неутралната електрода.

Прекилот во колото на неутралната електрода или одвојувањето на кабелот на неутралната електрода се смета како услов само на една грешка.

Неутралната електрода мора да биде правилно поставена, со добар контакт, за да не предизвика неправилна работа или одвише мала излезна моќност на хируршкиот нож.

Член 20

Отпорноста за еднонасочната струја меѓу активната електрода и неутралната електрода на хируршкиот нож мора да биде поголема од $2\text{ M}\Omega$ за да се намали опасноста од невромускуларна стимулација.

Редниот капацитет во колото на апликациониот дел на активната електрода не смее да биде поголем од 5 000 pF .

Член 21

Присилно ладење на хируршкиот нож мора, по правило, да се одбегнува. Ако такво ладење сепак се примени, струјата на воздухот мора да биде насочена спортивно од пациентот за да би се спречило навлегување на прав и бактерии до операционото поле.

Член 22

Ако истовремено се користат хируршкиот нож и уреди за следење на физиолошките функции на пациентот чишто влезни кола немаат вградени заштитни отпорници или високофреквентни придушници, електродите на тие уреди мораат максимално да се оддалечат од активната електрода на хируршкиот нож.

Член 23

Номиналната излезна моќност на хируршкиот нож се изразува заедно со вредноста на отпорникот за оптоварување на кој номиналната излезна моќност е мерена.

Просечната номинална излезна моќност на хируршкиот нож, пресметана за време на една секунда, не смее да биде поголема од 400 W за кој и да било начин на работа.

Работната фреквенција на хируршкиот нож мора да биде во опсег на фреквенции од $0,3$ до 5 MHz , освен при употреба на биполарни електроди.

Зависноста на најголемата излезна моќност од положбата на командите за режимите на работа на хируршкиот нож „режење“ и „коагулација“, за оптоварување со неиндуктивни отпорници во опсег од $50\ \Omega$ до $2\text{ 000}\ \Omega$, се прикажува со дијаграми.

• Член 24

Во целиот опсег на регулирањето на излезната моќност на хируршкиот нож, моќноста во неиндуктивниот отпорник за оптоварување од $100\ \Omega$ до $1\text{ 000}\ \Omega$ мора да се зголемува со зголемувањето на излезната моќност.

Скалата за регулирање на излезната моќност на хируршкиот нож мора да се баждари во релативни односи спрема номиналната излезна моќност.

Ако почетната положба на скалата за регулирање е означена со „O“, на излезот на хируршкиот нож не смее да постои високофреквентна моќност кога рачката за регулирање на излезната моќност ќе се постави во таа положба. Ако почетната положба на скалата за регулирање е означена со „MIN“, излезната моќност за таа положба не смее да биде поголема од 5% од номиналната излезна моќност на хируршкиот нож, односно не смее да биде поголема од 10 W .

Член 25

Ако апликациониот дел на хируршкиот нож не е активен, а хируршкиот нож е подготвен за работа, мораат да

бидат исполнети условите утврдени во прописот за југословенскиот стандард за сузбивање на радиофреквенциски пречки.

Член 26

Во производството на хируршки ножеви мора да се врши:

- 1) мерење на отпорноста со еднонасочна струја меѓу активната и неутралната електрода или меѓу половите на биполарната електрода;
- 2) функционално испитување на сите струјни кола за индикација;
- 3) мерење на излезната моќност на хируршкиот нож.

III. ТРАЈНИ ОДВОДНИ СТРУИ

Член 27

Мерењето на трајните нискофреквентни одводни струи на хируршките ножеви се спроведува според прописот за југословенскиот стандард за мерење на трајните одводни струи на електромедицинските уреди односно опрема, со тоа што за време на мерењето високофреквентниот осцилатор за време на мерењето не смее да работи иако се вклучени надворешни или внатрешни извори на напојување.

Член 28

За хируршките ножеви од типот BF чишто апликационен дел е одвоен од земјата, а неутралната електрода споена со земјата за работна фреквенција на ножот, трајната високофреквентна одводна струја која тече од неутралната електрода низ неиндуктивен отпорник од $200\ \Omega$ спрема земјата не смее да биде поголема од 150 mA .

Член 29

За хируршките ножеви од типот BF и CF чишто апликационен дел во целост е одвоен од земјата, трајната високофреквентна одводна струја која тече од активната или неутралната електрода низ неиндуктивен отпорник од $200\ \Omega$ спрема земјата не смее да биде поголема од 150 mA .

IV. ИЗОЛАЦИЈА И ЗАШТИТНИ ИМПЕДАНСИ

Член 30

Апликациониот дел на хируршкиот нож изработен за биполарна работа мора да биде изолиран од земјата и од другите апликациони делови на ножот, како за ниски така и за високи фреквенции.

V. ЗАШТИТА ОД ДЕЈСТВОТО НА АНЕСТЕТИЦИ

Член 31

Хируршкиот нож заштитен од дејството на анестетици мора да биде изработен така што барем апликациониот дел мора да биде заштитен од тоа дејство.

Хируршкиот нож заштитен од дејството на анестетици мора да ги исполнува следните услови, и тоа:

- 1) држачот на електродата за режење односно за коагулација, со чија употреба се создава електричен лак или исмора да биде изработен така што да го насочува текот на инертниот гас спрема операционото поле, со тоа што протекот на инертниот гас мора да изнесува три до пет литри во минута;
- 2) високофреквентната моќност може да се доведе на излезот на хируршкиот нож само кога веќе постои протек на инертен гас, со тоа што протекот на заштитниот инертен гас смее да престане единствено по неговото исклучување на излезот на ножот.

Хируршкиот нож мора да биде испитана во поглед на безбедноста од палење.

Член 32

При употребата на запални анестетици, кога операцијата се изведува во подрачјето на градниот кош или на главата на пациентот, мораат да се користат хируршки ножеви заштитени од дејството на анестетичките или запалните гасови мораат да се одведуваат со шмукање.

При шмукањето на запалните гасови не смее да настане опасност од палење на гасот, како за пациентот во операционата сала така ни на местото на кое гасовите се одведуваат со шмукање.

VI. ОЗНАЧУВАЊЕ И ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ХИРУРШКИТЕ НОЖЕВИ

Член 33

Хируршките ножеви не смеат да се означуваат како електро-медицински уреди односно опрема од класа III, или како електро-медицински уреди односно опрема од типот B.

Член 34

Светлата за индикација за хируршките ножеви ги имаат следните значења, и тоа:

- 1) Зелено - хируршкиот нож е приклучен на изворот на напојување;
- 2) Жолто - излезната моќност е доведена на излезот на хируршкиот нож;
- 3) Црвено - индикација на грешка во колото на пациентот, ако се предвидува светлосна индикација.

Член 35

Хируршкиот нож со номинална излезна моќност поголема од 50 W, заштитен од удар на дефибрилаторот, мора да има ознака: „Заштитен од удар на дефибрилаторот“.

VII. ПОБЛИСКА СОДРЖИНА НА ТЕХНИЧКОТО УПАТСТВО

Член 36

Техничкото упатство за хируршки ножеви мора да го содржи следното:

- 1) податок за каблите и електродите што смеат да се користат со определен вид хируршки нож за да се одбегне опасност за пациентот, ракувачот или околината;
- 2) предупредување дека пациентот за време на операција не смее да биде во допир со метални делови што се заземјени или кои имаат значителна капацитивност спрема земјата;
- 3) предупредување за мерките што мораат да се преземаат за да не дојде до контакт кожа-кожа (на пример, меѓу раката и телото, односно меѓу нозете на пациентот);
- 4) предупредување дека електродите на уредот за следење на физиолошките функции на пациентот мораат максимално да се оддалечат од активната електрода на хируршкиот нож, ако истовремено се користат хируршкиот нож и тие уреди;
- 5) предупредување дека каблите на активните електроди на хируршките ножеви не смеат да го допираат пациентот и спроводниците;
- 6) податок за најмалата можна излезна моќност на хируршкиот нож што е потребна за определен зафат;
- 7) податок за начинот и постапката за стерилизација на каблите, рачките и металните делови на сите електроди;
- 8) дијаграми што ја покажуваат номиналната излезна моќност VF на хируршкиот нож, како и 50% од номинал-

ната излезна моќност на неиндуктивниот отпорник од 50 Ω до 2 000 Ω , за режимите на работа на хируршкиот нож „режење“ и „коагулација“.

Член 37

Овој правилник влегува во сила по истекот на триесет дена од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-6372/1
16 април 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

668.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК
ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА СРЕДСТВА
ЗА ЛИЧНА ЗАШТИТА

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за средства за лична заштита, кои ги имаат следните називи и ознаки:

- 1) Средства за лична заштита. Воздух под притисок за апарати за дишење — — — — — JUS Z.B0.002
- 2) Средства за лична заштита. Заштита на органите за дишење. Заштитна маска за отстранување на честички — — — — — JUS Z.B1.001
- 3) Средства за лична заштита. Заштита на органите за дишење. Заштитна маска за отстранување на гасови, пари и честички. Технички услови — — — — — JUS Z.B1.002
- 4) Средства за лична заштита. Заштита на органите за дишење. Цевна маска. Технички услови — — — — — JUS Z.B1.003
- 5) Средства за лична заштита. Заштита на органите за дишење. Цевна маска со качулка или шлем. Технички услови — — — — — JUS Z.B1.004
- 6) Средства за лична заштита. Заштита на органите за дишење. Заштитна маска за заштита од неотровни честички. Технички услови — — — — — JUS Z.B1.006
- 7) Средства за лична заштита. Заштита на органите за дишење, СО-филтрирачки самоспасител. Технички услови и методи на испитување — — — — — JUS Z.B1.007
- 8) Средства за лична заштита. Филтер за заштита од честички. Технички услови и методи на испитување — — — — — JUS Z.B1.008
- 9) Средства за лична заштита. Изолационен апарат за заштита на органите за дишење. Апарат со компримиран воздух — — — — — JUS Z.B1.009
- 10) Средства за лична заштита. Заштита на органите за дишење. Општи одредби — — — — — JUS Z.B1.010
- 11) Средства за лична заштита. Делови на очилата. Термини и дефиниции — — — — — JUS Z.B4.001
- 12) Средства за лична заштита. Очила за корекција на видот. Основни термини, дефиниции и ознаки за системот очила-око — — — — — JUS Z.B4.005.

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Освен југословенскиот стандард JUS Z.B4.001 од член 1 на овој правилник, чие применување не е задолжително, југословенските стандарди од тој член се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на средства за лична заштита, кои ќе се произведат односно увезат од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престануваат да важат југословенските стандарди, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Лични заштитни средства. Средства за заштита на органите за дишење. Гасна маска — — — — —	JUS Z.B1.002
2) Лични заштитни средства. Средства за заштита на органите за дишење. Цевна маска — — — — —	JUS Z.B1.003
3) Лични заштитни средства. Средства за заштита на органите за дишење. Цевна маска со качулка или шлем — — — — —	JUS Z.B1.004
- донесени со Решението за југословенските стандарди за лични заштитни средства („Службен лист на СФРЈ”, бр. 28/63).

Член 5

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престануваат да важат Решението за југословенските стандарди од областа на хигиенско-техничката заштита при работата за филтрациони и изолациони апарати за заштита на органите за дишење („Службен лист на ФНРЈ”, бр. 23/57), Решението за југословенскиот стандард за средствата и опремата за лична заштита при работата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 18/73) и Решението за југословенските стандарди за лични заштитни средства („Службен лист на СФРЈ”, бр. 5/75).

Член 6

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-4875/1
21 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

669.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА МИКРОГРАФИЈА

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за микрографија, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Микрографија. Термини и дефиниции. Општи поими — — — — —	JUS Z.E0. 001
2) Микрографија. Термини и дефиниции. Положба на сликите и начин на снимање — — — — —	JUS Z.E0. 002.

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Применувањето на југословенските стандарди од член 1 на овој правилник не е задолжително.

Член 4

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-4873/1
21 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

670.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ОЦЕТНА КИСЕЛИНА, ТЕХНИЧКА

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за оцетна киселина, техничка, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Оцетна киселина, техничка. Технички услови — — — — —	JUS H.B2.033
2) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на оцетна киселина. Волуметриска метода — — — — —	JUS H.B8.200
3) Оцетна киселина, техничка. Определување на изгледот — — — — —	JUS H.B8.202
4) Оцетна киселина, техничка. Определување на зафатнинската маса со помош на ареометар на 20°C — — — — —	JUS H.B8.203
5) Оцетна киселина, техничка. Определување на точката на кристализација — — — — —	JUS H.B8.204
6) Оцетна киселина, техничка. Определување на остатокот по впарувањето. Гравиметриска метода — — — — —	JUS H.B8.205
7) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на мравска киселина. Волуметриска метода — — — — —	JUS H.B8.206
8) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на ацеталдехид мономер. Волуметриска метода — — — — —	JUS H.B8.207
9) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на железо (како Fe). Спектрофотометриска метода — — — — —	JUS H.B8.208
10) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на тешки метали (како Pb). Колориметриска метода — — — — —	JUS H.B8.209

11) Оцетна киселина, техничка. Определување на времето на редукција на растворот на калиумперманганат на 20°C. Колориметриска метода — — — — — JUS H.B8.210

12) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на вода според методата на Карл Фишер — — — — — JUS H.B8.211

13) Оцетна киселина, техничка. Определување на боја во единици според Ха-зен. Колориметриска метода — — — — — JUS H.B8.212

14) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на неоргански хлориди. Турбидиметриска метода — — — — — JUS H.B8.213

15) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на неоргански сулфати. Турбидиметриска метода — — — — — JUS H.B8.214

16) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на бакар (како Cu). Спектрофотометриска метода — — — — — JUS H.B8.215

17) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на бакар. Метода на атомска апсорпција — — — — — JUS H.B8.216

18) Оцетна киселина, техничка. Определување на вкупната содржина на ацеталдехид. Волуметриска метода — — — — — JUS H.B8.217

19) Оцетна киселина, техничка. Определување на индексот на дихромат. Волуметриска метода — — — — — JUS H.B8.218

20) Оцетна киселина, техничка. Определување на содржината на арсен. Фото-метричка метода — — — — — JUS H.B8.219.

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Освен југословенските стандарди JUS H.B8.213, JUS H.B8.214, JUS H.B8.215, JUS H.B8.216, JUS H.B8.217, JUS H.B8.218 и JUS H.B8.219 од член 1 на овој правилник, чие применување не е задолжително, југословенските стандарди од тој член се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на оцетна киселина, техничка, која ќе се произведе односно увезе од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престануваат да важат југословенските стандарди, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Базни хемикалии. Оцетна киселина за индустриски цели. Услови на квалитетот — — — — — JUS H.B6.020

2) Оцетна киселина. Методи на испитувањето — — — — — JUS H.B8.200 донесени со Решението за југословенските стандарди од областа на хемиската индустрија („Службен лист на СФРЈ”, бр. 41/71).

Член 5

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Решението за југословенските стандарди од областа на испитувањето на органски киселини („Службен лист на СФРЈ”, бр. 6/69).

Член 6

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-4872/1
21 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

671.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

П РА В И Л Н И К

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ЈАГЛЕНОВОДОРОДНИ СМЕСИ ЗА ПАТИШТА

Член 1

Со овој правилник се пропишува југословенскиот стандард за јагленоводородни смеси за патишта, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Јагленоводородни смеси за патишта. Подготовка на лабораториски извадок на асфалтна смеса — — — — — JUS U.M8.101

2) Јагленоводородни смеси за патишта. Испитување на уделот на битумен со индиректна метода — — — — — JUS U.M8.105

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на јагленоводородни смеси за патишта, кои ќе се произведат односно увезат од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Овој правилник влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-4874/1
21 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

672.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА АНТИФРИЗ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за антифриз, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Антифриз врз база на етилен-гликол. Технички услови — — — — —	JUS H.Z2.010
2) Испитување на антифриз. Земање на мостри и подготовка на водени раствори за испитување — — — — —	JUS H.Z8.050
3) Испитување на антифриз. Определување на количината на вода според методата на Карл Фишер (Karl Fischer) — —	JUS H.Z8.051
4) Испитување на антифриз. Определување на рН-вредност — — — — —	JUS H.Z8.052
5) Испитување на антифриз. Определување на точката на мрзнење — — — —	JUS H.Z8.053
6) Испитување на антифриз. Определување на карактеристиките на дестилацијата — — — — —	JUS H.Z8.054
7) Испитување на антифриз. Определување на пепел — — — — —	JUS H.Z8.055
8) Испитување на антифриз. Определување на корозија во стаклен апарат —	JUS H.Z8.056
9) Испитување на антифриз. Определување на склоност за создавање пена —	JUS H.Z8.057
10) Испитување на антифриз. Определување на точката на вриење со рамно-тежен рефлекс — — — — —	JUS H.Z8.058
11) Испитување на антифриз. Определување на резервна алкалност — — —	JUS H.Z8.059
12) Испитување на водата за подготовка на антифриз. Определување на количината на растворени соли на калциум и магнезиум како СаО. Комплексиометриската метода — — — — —	JUS H.Z8.060.

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на антифриз, кој ќе се произведе односно увезе од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Решението за југословенските стандарди за средства против смрзување во системи за ладене мотори и за методи на испитувањето („Службен лист на СФРЈ”, бр. 14/67).

Член 5

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-5576/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

673.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНДАРД ЗА ЕЛЕКТРО- МЕХАНИЧКИ СОСТАВНИ ДЕЛОВИ ЗА ЕЛЕКТРОН- СКИ УРЕДИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува југословенскиот стандард за електромеханички составни делови за електронски уреди, кој го има следниот назив и ознака:

Електромеханички составни делови за електронските уреди. Термини и дефиниции — — — — — JUS N.A0.581.

Член 2

Југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник е составен дел на овој правилник, а се објавува во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Применувањето на југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник не е задолжително.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи југословенскиот стандард, кој го има следниот назив и ознака:

Електромеханички составни делови за електронски уреди. Конектори. Називи и дефиниции — — — — — JUS N.R4.059
донесен со Решението за југословенските стандарди од областа на електрониката и телекомуникациите („Службен лист на СФРЈ”, бр. 5/74).

Член 5

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-5573/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

674.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ИЗОЛИРАНИ ПРОВОДНИЦИ И КАБЛИ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за изолирани проводници и кабли, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Електроенергетика. Испитување на изолирани проводници и кабли. Напонско испитување — — — — — JUS N.C0.039

2) Електроенергетика. Испитување на изолирани проводници и кабли. Постојаност спрема еднонасочен напон — — — — — JUS N.C0.041.

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на изолирани проводници и кабли, кои ќе се произведат односно увезат од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник, престануваат да важат југословенските стандарди, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Испитување на изолираните спроводници и кабли. Диелектрична цврстина на енергетските спроводници и кабли — — — — — JUS N.C0.039

2) Испитување на изолираните спроводници и кабли. Постојаност спрема еднонасочен напон под дејство на влага — — — — — JUS N.C0.041 донесени со Решението за југословенските стандарди за испитување на изолираните спроводници и кабли („Службен лист на СФРЈ” бр. 30/66).

Член 5

Овој правилник влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-5571/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

675.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ОПТИЧКИ КАБЛИ ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува југословенскиот стандард за оптички кабли за телекомуникации, кој го има следниот назив и ознака:

Оптички кабли за телекомуникации. — — — — — JUS N.C8.001.
Термини и дефиниции

Член 2

Југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник е составен дел на овој правилник, а се објавува во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Применувањето на југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник не е задолжително.

Член 4

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-5572/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

676.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА АЛАТ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за алат, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Вретенести глодала со конусна рачка 7/24 — — — — — JUS K.D2.093
2) Спирални бургии со морзе-конусна рачка, долги, за дупчење преку водилка — — — — — JUS K.D3.024
3) Спирални бургии со плочки од тврди метал и валчеста рачка, за камен — — — — — JUS K.D3.043.

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на алат, што ќе се произведе односно увезе од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Овој правилник влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-5568/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

677.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК**ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ТЕХНИЧКИ ЦРТЕЖИ ВО МАШИНСВОТО****Член 1**

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за технички цртежи во машинството, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Технички цртежи во машинството. Упростено прикажување на навои — — — —	JUS M.A0. 072
2) Технички цртежи во машинството. Прикажување на федери — — — — —	JUS M.A0. 073
3) Технички цртежи во машинството. Упростено прикажување на запченици —	JUS M.A0. 074.

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на технички цртежи во машинството од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престануваат да важат југословенските стандарди, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Цртежи во машинството: Упростено прикажување на навои, завртки и навртки — — — — —	JUS M.A0. 072
2) Цртежи во машинството: Упростено и шематско прикажување на метални федери — — — — —	JUS M.A0. 073

3) Цртежи во машинството: Упростено и шематско прикажување на запченици и запчести преноси — — — — — JUS M.A0. 074 донесени со Решението за југословенските стандарди за цртежи во машинството („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 41/56).

Член 5

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-5574/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

678.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК**ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА АЛАТ И ПРИБОР****Член 1**

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за алат и прибор, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Тричелусни стегачки глави со запчест венец. Технички услови — — — —	JUS K.G3.310
2) Тричелусни стегачки глави со запчест венец. Форма и мери — — — — —	JUS K.G3.315
3) Тричелусни стегачки глави со запчест венец. Зазабување и клуч — — — —	JUS K.G3.316.

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на алат и прибор, кои ќе се произведат односно увезат од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи југословенскиот стандард, кој го има следниот назив и ознака:

Стегачки глави за дупчалки со запчест венец и клуч — — — — —	JUS K.G3.310
- донесен со Решението за југословенските стандарди за стегачки алати („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 11/57).

Член 5

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-5569/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

679.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНДАРД ЗА ЛАБОРАТОРИСКИ САДОВИ И ПРИБОР ОД СТАКЛО

Член 1

Со овој правилник се пропишува југословенскиот стандард за лабораториски садови и прибор од стакло, кој го има следниот назив и ознака:

Лабораториски садови и прибор од стакло. Стаклени ареометри со константна маса, за општа намена — — — — — JUS B.E4.340.

Член 2

Југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник е составен дел на овој правилник, а се објавува во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник е задолжителен во целост, а ќе се применува на лабораториски садови и прибор од стакло, што ќе се произведат односно увезат од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Решението за југословенските стандарди за мерни инструменти („Службен лист на СФРЈ“, бр. 48/67).

Член 5

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-5575/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

680.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

ПРАВИЛНИК ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ПРОИЗВОДИ ОД ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА ШУМИ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за производи од експлоатација на шуми, кои ги имаат следните називи и ознаки:

1) Производи од експлоатација на шуми. Распоредување и мерење на необработено и обработено дрво — — — — —	JUS D.B0.022
2) Производи од експлоатација на шуми. Дрво за изработка на целулоза, полуцелулоза и дрвесина — — — — —	JUS D.B5.020
3) Производи од експлоатација на шуми. Дрво за огрев и дестилација — — — — —	JUS D.B5.023
4) Производи од експлоатација на шуми. Дрво за дрвени плочи — — — — —	JUS D.B5.024

Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Сојузниот завод за стандардизација.

Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат на производи од експлоатација на шуми, што ќе се произведат односно увезат од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 4

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи југословенскиот стандард, кој го има следниот назив и ознака:

Распоредување и мерење на необработено и необработено дрво — — — — — JUS D.B0.022
донесен со Решението за југословенските стандарди од областа на експлоатациите на шуми („Службен лист на СФРЈ“, бр. 5/62).

Член 5

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за југословенските стандарди од областа на шумарството („Службен лист на СФРЈ“, бр. 42/79).

Член 6

Овој правилник влегува во сила по истекот на три месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-5567/1
30 март 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

681.

Врз основа на чл. 43 и 52 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ”, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација издава

НАРЕДБА

ЗА ИЗМЕНА НА НАРЕДБАТА ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДИТЕ НА АВТОМОБИЛСКАТА ИНДУСТРИЈА КОИ МОЖАТ ДА СЕ ПУШТАТ ВО ПРОМЕТ САМО АКО СЕ СНАБДЕНИ СО ГАРАНТЕН ЛИСТ И СО ТЕХНИЧКО УПАТСТВО, И ЗА НАЈМАЛОТО ТРАЕЊЕ НА ГАРАНТНИОТ РОК И НА РОКОТ НА ОБЕЗБЕДНО СЕРВИСИРАЊЕ ЗА ТИЕ ПРОИЗВОДИ

1. Во Наредбата за определување на производите на автомобилската индустрија кои можат да се пуштаат во промет само ако се снабдени со гарантен лист и со техничко упатство, и за најмалото траење на гарантниот рок и на рокот на обезбедено сервисирање за тие производи („Службен лист на СФРЈ”, бр. 9/81), точка 2 се менува и гласи:

„2. Траењето на гарантниот рок за производите на автомобилската индустрија од точка 1 на оваа наредба не може да биде пократко од една година, со тоа што тој рок во секој случај истекува кога возилото ќе помине 10.000 километри.

2. Оваа наредба влегува во сила по истекот на триесет дена од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-12206/1
30 август 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Вукашин Драгоевиќ, с. р.

УСТАВЕН СУД НА ЈУГОСЛАВИЈА

ОДЛУКА

ЗА ОЦЕНУВАЊЕ УСТАВНОСТА НА ЧЛЕН 20 СТАВ 2 АЛИНЕИ 1, 2 И 3 И ЧЛ. 25 И 32 ОД ПРАВИЛНИКОТ ЗА СТАНБЕНИТЕ ОДНОСИ НА ОСНОВНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЗДРУЖЕН ТРУД „ЕЛЕКТРОМОНТАЖА” - РАБОТНА ОРГАНИЗАЦИЈА „ТЕРМОЕЛЕКТРО”, БЕЛГРАД, ОД 18 ФЕВРУАРИ 1982 ГОДИНА

1. Со оспорената одредба на член 20 став 2 алинеи 1, 2 и 3 од Правилникот е пропишано дека работникот, покрај веќе утврдените бодови по мерилото „станбена ситуација и степен на станбената загрозеност”, добива и додатни бодови ако во Основната организација на здружен труд „Електромонтажа”, односно во Работната организација „Термоелектро”, Белград, за 5-15 и преку 15 години работа не му е решено станбеното прашање. Со оспорената одредба на член 25 е пропишано дека работникот добива додатни бодови по основ на мерилото на работниот придонес за развојот и акумулацијата во Основната и работната организација, и тоа за секоја година помината на работа во Работната организација „Термоелектро”, Белград, до 1 јануари 1979 година.

Со оспорената одредба на член 32 од Правилникот се дадени бодови по основ на материјалната положба на се-

мејството на работникот, според степенот на стартниот личен доход по член на семејното домаќинство.

2. Оценувајќи ја уставноста на оспорените одредби на Правилникот, Уставниот суд на Југославија одлучи дека различното вреднување на годините на работниот стаж на работникот остварен во Основната односно во Работната организација во однос на годините на работниот стаж остварени во други организации и работни заедници, на начинот утврден со наведените одредби на чл. 20 и 25 од Правилникот, не е во согласност со Уставот на СФРЈ.

Причините за донесувањето на оваа одлука се изнесени во точка 4 на Одлуката на Уставниот суд на Југославија У-број 144/9 од 5 октомври 1984 година, објавена во „Службен лист на СФРЈ” бр. 59/83 од 18 ноември 1983 година.

3. Во поглед на оспорената одредба на член 32 од Правилникот, Уставниот суд оцени дека е во прашање едно од дополнителните, корективни мерила за добивање стан на користење, со кое, во согласност со другите мерила, е земена предвид и социјалната ситуација на работникот. Тргувајќи од принципот на солидарност, Судот смета дека ваквата регулатива е согласна со Уставот на СФРЈ.

4. Уставниот суд на Југославија, на седницата одржана на 3 октомври 1984 година, врз основа на член 375 од Уставот на СФРЈ и член 32 од Деловникот на Уставниот суд на Југославија, со мнозинство на гласови донесе

О д л у к а

1. Се укинуваат одредбите на член 20 став 2 алинеи 1, 2 и 3 и на член 25 од Правилникот за станбените односи на Основната организација на здружен труд „Електромонтажа”, Белград, од 18 февруари 1982 година;

2. Не се прифаќа иницијативата за оценување уставноста на член 32 од оспорениот правилник.

3. Оваа одлука ќе се објави во „Службен лист на СФРЈ” и на начинот на кој е објавен оспорениот самоуправен општ акт.

Оваа одлука је донесе Уставниот суд на Југославија во состав: претседател на Уставниот суд на Југославија д-р Васил Гривчев и судиите: д-р Стана Гукиќ-Делевиќ, д-р Јосиф Трајковиќ, Божидар Булатовиќ, Воислав Ракиќ, Рамадан Враниќи, д-р Александар Фира, Иван Франко, Славко Кухар, Мустафа Сефо, Јаким Спировски, Милосав Стијовиќ, Ратко Мочивник и Душан Штрбац.

У-бр. 261/83
3 октомври 1984 година
Белград

Претседател
на Уставниот суд на
Југославија,
д-р Васил Гривчев, с. р.

ОДЛУКА

ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНИТОСТА НА ОДЛУКАТА ЗА РЕГУЛИРАЊЕ НА ИЗВОРИТЕ И ЗА НАЧИНОТ НА ВРАЌАЊЕ ДЕВИЗИ НА ОВЛАСТЕНИТЕ БАНКИ КОИ ОД СВОЈОТ ВКУПЕН ДЕВИЗЕН ПОТЕНЦИЈАЛ ГИ ПЛАТИЛЕ ФИКСНИТЕ И ГАРАНТИРАНИТЕ ОБВРСКИ ЗА СМЕТКА НА ОПРЕДЕЛЕНИ ОПШТЕСТВЕНИ ПРАВНИ ЛИЦА

1. Работните организации „Новкабел”, „Новосаѓанка”, „Нафтагас” и ПТТ сообраќај - Нови Сад поведоа пред Уставниот суд на Југославија постапка за оценување законитоста на Одлуката за регулирање на изворите и за начинот на враќање на девизи на овластените банки кои од својот вкупен девизен потенцијал ги платиле фиксните и га-

рантираните обврски за сметка на определени општествени правни лица („Службен лист на СФРЈ”, бр. 71/83) сметајќи дека организациите на здружен труд со оваа одлука се доведени во нова правна ситуација во однос на онаа што постоела во моментот на склучувањето на договорот за девизно задолжување. Во предлогот за поведување постапка уште наведуваат дека повеќето организации чиишто втасани фиксни и гарантирани девизни обврски ги намириле овластените банки не остваруваат девизен прилив, а ни самите основни банки не дале девизни туку динарски гаранции за намирувањето на овие долгови.

2. Со оспорената одлука е пропишано дека организациите на здружен труд и други општествени правни лица, чиишто фиксни и гарантирани девизни обврски до 31 декември 1982 година ги платиле овластените банки кај кои немаат девизни сметки, се должни на овие банки да им ги вратат овие девизи од средствата со кои слободно располагаат врз основа на Единствените критериуми, или што ќе ги стекнат по кој било основ од чл. 66 и 69а на Законот за девизното работење и кредитните односи со странство, и тоа во рок од две години, ако со договор со банките не договорат други рокови, со тоа што овластените банки кај кои овие должници имаат девизни сметки се должни овие обврски да ги внесат во планот за намирување на девизните обврски и за тоа да обезбедат девизи.

3. Во одговор на предлогот на овластените предлагачи, Сојузниот извршен совет наведе:

„1) наведената одлука е донесена врз основа на член 79 став 2 од Законот за измени и дополненија на Законот за девизното работење и кредитните односи со странство („Службен лист на СФРЈ”, бр. 77/82 и 34/83). Спрема тоа, постои и законски основ за донесување на оваа одлука, и истата е во согласност со Законот за девизното работење и кредитните односи со странство;

2) со оваа одлука се регулираат изворите и начинот на враќање на девизи на овластените банки кои од својот вкупен девизен потенцијал ги платиле втасаните фиксни и гарантирани обврски за организациите на здружен труд и за други општествени правни лица во периодот од престанувањето на работата на девизниот пазар до 31 декември 1982 година, а кои во моментот на втасувањето на фиксните и гарантираните обврски немале девизни сметки во тие банки;

3) работните организации што се задолжиле во странство (девизно се задолжувале) до 31 декември 1982 година, се должни кредитите да ги вратат во девизи, согласно со одредбите на Законот за девизното работење и кредитните односи со странство. Спрема тоа, не стои констатација на наведените работни организации дека тие, да знаеле за наведената одлука, не би ги склучувале договорите, бидејќи работна организација не може да се задолжува во странство доколку пред задолжувањето не обезбедила извори на девизни средства за враќање на втасаните обврски по кредитот;

4) ако некоја од овие работни организации склучила договори за купување на девизи од овластена банка заради отплата на втасаните обврски по странските кредити, работната организација ќе бара извршување на договорот и, доколку не успее по редовен пат, своите права на купување девизи може да ги оствари преку суд;

5) ако работната организација во моментот на втасувањето на обврските по странскиот кредит нема обезбедени девизи за таа отплата, ниту банката може да ѝ продаде потребни девизи по склучениот договор, втасаната обврска спрема странство ќе ја намири банката што издала гаранција по тој кредит и ќе ја задолжи таа работна организација за износот на платената обврска по таа гаранција, со тоа што таа организација е должна платити износ на девизи по гаранцијата да ѝ го врати на банката – гарант.

Имајќи го предвид напред наведеното, оспорената одлука е во согласност со Законот за девизното работење и кредитните односи со странство.”

4. Судот оцени дека оспорената одлука е донесена врз основа на член 240 и е во согласност со одредбите на член 239 од Законот за девизното работење и кредитните односи со странство – Пречистен текст („Службен лист на СФРЈ”, бр. 17/84).

Со одредбите на член 240 од Законот е овластен Сојузниот извршен совет, ако не дојде до спогодба на овластените банки, на предлог од Народната банка на Југославија да донесе пропис со кој ќе ги регулира изворите и начинот на враќање девизи на овластените банки кои од својот вкупен девизен потенцијал ги платиле фиксните и гарантираните обврски за организациите на здружен труд и за други општествени правни лица во периодот од престанувањето на работата на девизниот пазар до 31 декември 1982 година, а кои немале девизни сметки во тие банки.

Според одредбите на член 239 од Законот, организациите на здружен труд и други општествени правни лица обезбедуваат средства за враќање на фиксните и гарантираните обврски, создадени до 31 декември 1982 година, со девизи што ги остваруваат и стекнуваат согласно со чл. 67, 68, 70 и 76 од Законот, односно врз основа на Единствените критериуми за распределбата на девизи, па со оспорената одлука, согласно со тоа, е пропишано организациите на здружен труд и други општествени и правни лица да им ги вратат на овластените банки, кај кои немаат девизни сметки, девизите што ги исплатиле за нивна сметка, со тоа што ова враќање ќе го обезбедат банките кај кои имаат девизни сметки.

Уставниот суд ги ценеше наводите на предлагачот дека одделни деловни банки не можат да обезбедат девизи по дадените гаранции поради недоволниот девизен прилив, па најде дека тоа не е причина за незаконитост на оспорената одлука, туку причина за примена на прописите кои посебно ги уредуваат односите во таа ситуација.

5. Уставниот суд на Југославија, врз основа на член 375 од Уставот на СФРЈ и член 13 од Деловникот на Уставниот суд на Југославија, на седницата одржана на 17 октомври 1984 година, без одржување на јавна расправа, донесе

О д л у к а

Се одбива предлогот да се утврди дека Одлуката за регулирање на изворите и за начинот на враќање на девизи на овластените банки кои од својот вкупен девизен потенцијал ги платиле фиксните и гарантираните обврски за сметка на определени општествени правни лица не е согласна со Законот за девизното работење и кредитните односи со странство.

Оваа одлука Судот ја донесе во состав: претседател на Судот д-р Васил Гривчев и членови на Судот: Рамадан Враниќи, Божидар Булатовиќ, Славко Кухар, д-р Стана Ѓукиќ-Делевиќ, Ратко Мочивник, Воислав Ракиќ, Мустафа Сефо, Милосав Стијовиќ, Јаким Спиrowsки, д-р Јосиф Трајковиќ, д-р Александар Фира, Иван Франко и Душан Штрбац.

У-бр. 89/84
17 октомври 1984 година
Белград

Претседател
на Уставниот суд на
Југославија,
д-р Васил Гривчев, с. р.

ОДЛИКУВАЊА**УКАЗ****ПРЕТСЕДАТЕЛСТВОТО
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА
ЈУГОСЛАВИЈА**

врз основа на член 315 точка 8 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се

одликува :

- за заслуги во развивањето и зацврстувањето на мирољубивата соработка и пријателските односи помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Финска

**СО ОРДЕН НА ЈУГОСЛОВЕНСКОТО ЗНАМЕ СО
ЛЕНТА**

Matti Kalervo Kahiluoto, амбасадор на Финска во Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Бр. 125
30 декември 1983 година
Белград

Претседател
на Претседателството на
СФРЈ,
Мика Шпиљак, с. р.

УКАЗ**ПРЕТСЕДАТЕЛСТВОТО
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА
ЈУГОСЛАВИЈА**

врз основа на член 315 точка 8 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се

одликуваат :

Од СР Босна и Херцеговина

- по повод шеесетгодишнината на животот и долгогодишната револуционерна работа, а за извонредни заслуги во изградбата на социјалистичкото самоуправни општество, како и за значаен придонес кон општиот развиток на Социјалистичка Федеративна Република Југославија

СО ОРДЕН ЈУНАК НА СОЦИЈАЛИСТИЧКИОТ ТРУД

Косовац Манета Драгутин, Поздерац Мехмеда Хамдија;

Од СР Македонија

- по повод шеесетгодишнината на животот и долгогодишната револуционерна работа, а за извонредни заслуги во изградбата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, како и за значаен придонес во нејзината политика на мир и пријателска соработка со други држави

СО ОРДЕН ЈУГОСЛОВЕНСКА СВЕЗДА СО ЛЕНТА

Беловски Иванов Димче.

Бр. 126
30 декември 1983 година
Белград

Претседател
на Претседателството на
СФРЈ,
Мика Шпиљак, с. р.

УКАЗ**ПРЕТСЕДАТЕЛСТВОТО
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА
ЈУГОСЛАВИЈА**

врз основа на член 315 точка 8 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се

одликува :

- за особени заслуги во афирмацијата на зимските спортови во Социјалистичка Федеративна Република Југославија и за придонес кон развивањето и унапредувањето на меѓународната соработка и пријателските односи

**СО ОРДЕН ЈУГОСЛОВЕНСКА СВЕЗДА СО ЗЛАТЕН
ВЕНЕЦ**

Hodler Armin Marc, член на Меѓународниот олимписки комитет и претседател на Меѓународната скијашка Федерација од Берн, Швајцарија.

Бр. 127
30 декември 1983 година
Белград

Претседател
на Претседателството на
СФРЈ,
Мика Шпиљак, с. р.

СОДРЖИНА :

Страна

666. Закон за заштита од јонизирачки зрачења и за посебни сигурносни мерки при користење на нуклеарната енергија — — — — —	1371
667. Правилник за техничките нормативи за високофреквентни хируршки ножеви — — — — —	1380
668. Правилник за југословенските стандарди за средствата за лична заштита — — — — —	1363
669. Правилник за југословенските стандарди за микрографија — — — — —	1383
670. Правилник за југословенските стандарди за оцетна киселина, техничка — — — — —	1384
671. Правилник за југословенските стандарди за јагленводородни смеси за патишта — — — — —	1885
672. Правилник за југословенските стандарди за антифриз — — — — —	1386
673. Правилник за југословенскиот стандард за електромеханички составни делови за електронски уреди — — — — —	1386
674. Правилник за југословенските стандарди за изолирани проводници и кабли — — — — —	1387
675. Правилник за југословенскиот стандард за оптички каблџ за телекомуникации — — — — —	1387
676. Правилник за југословенските стандарди за алат — — — — —	1387
677. Правилник за југословенските стандарди за технички цртежи во машинството — — — — —	1388

Страна	Страна
678. Правилник за југословенските стандарди за алат и прибор ————— 1368	Одлука за оценување на уставноста на член 20 став 2 алинеи 1, 2 и 3 и чл. 25 и 32 од Правилникот за станбените односи на Основната организација на здружен труд „Електромонтаж“ - Работна организација „Термоелектро“, Белград, од 28 февруари 1982 година ————— 1390
679. Правилник за југословенскиот стандард за лабораториски садови и прибор од стакло — — — — 1389	Одлука за оценување на законитоста на Одлуката за регулирање на изворите и за начинот на враќање девизи на овластените банки кои од својот вкупен девизен потенцијал ги платиле фиксните и гарантираните обврски за сметка на определени општествени правни лица — — — — — 1390
680. Правилник за југословенските стандарди за производи од експлоатација на шуми ————— 1389	Одликувања — — — — — 1392
681. Наредба за измена на Наредбата за определување на производите на автомобилската индустрија кои можат да се пуштаат во промет само ако се снабдени со гарантен лист и со техничко упатство и за најмалото траење на гарантниот рок и на рокот на обезбеденото сервисирање за тие производи — — — — — 1380	

Издавач: Новинско-издавачка установа Службен лист на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Белград, Јована Ристиќа бр. 1. Пошт. фах. 226. – Директор и главен и одговорен уредник Вељко Тадиќ. – Печати: Новинско-издавачка установа Службен лист на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Белград, Јована Ристиќа бр. 1.